نامەبوونی بوونگەرایی و لەدەستدانی سەنتەربوونی مرۆڤ.. کارزان ئەحمەد

خوێندنەوەیەکی پۆست-هیومانیستی بۆ دەقی "بۆنی مرۆڤ"ی (سەران محەمەد).

بۆرایی:

"بۆنی مرۆڤ" ناونیشانی شیعرێکی شاعیر سەران محەمەدە. ئەم دەقە ئەدەبییە لە ماڵپەری فەرهەنگی (دەنگەکان)دا بڵاوکراوەتەوە. ۹/ ۷/۲۰۲۰

ناوەڕۆکی سەرەکی ئەم شیعرە لەسەر چەمکی بوون، ناسنامەی مرۆڤ و پەیوەندی نێوان سروشت و مرۆڤ دەخوێنێتەوە، سەرەتای شیعرەکەی ئاوها دەست پێ دەکات:

لە گشت لایەکەوە بۆن دێ
بۆنی مرۆڤ
ئەو کاتانەی وەکو تەختەدار
سەرئاو دەکەوێ
شەپەل دەیبا و
لە کەنارەکا
جانەوەر…
لە دەوریا کەمدەبێ

بە گشتی شاعیر لەم دەقەدا بە زمانێکی قووڵ و سیمبۆڵی، سەرگەردانی و بەبایەخبوونی مرۆڤ لە جیهانی مادەرندا وێنا دەکات (کاتێک وەک تەختەدارێکی سەرئاوکەوتوو، بەدەست شەپۆلەکانەوە دەت و دەچەت) . هەروەها وەک شەواز؛ شاعیر توخمەکانی سروشت وگیانەوەران لە بەرامبەر مرۆڤدا بەکاردەهێنێت: وەک مەرووڵە، چیا و جانەوەر، مەڕ، کرمەلیقە…هەنگە ئەمە ئاماژەیەکی سیمبۆڵی بێت بۆ نیشاندانی بچووکیی مرۆڤ لە بەرامبەر گەورەیی و یاساکانی سروشتدا.

پێشەکی و چوارچێوەی مێژوویی:

شیعری کوردی لە دوای ڕاپەڕینی ۱۹۹۱ و بەتایبەت لە دەیەکانی دواییدا، گەڕانکارییەکی ڕیشەیی بەخۆیەوە بینی لە ڕووی ناوەڕۆک و فەرمەوە. دەقی "بۆنی مرۆڤ"یش بە هەمان شێوە کە لە تەممووزی ۲۰۲۰دا بڵاوکرایەوە، نوێنەرایەتی ئەو شەپۆلە ئەدەبییە دەکات کە لە بابەتە نەتەوەیی و نیشتمانییەکلاسیکییەکان دەردەچێت و

ووەدەکاتە کەشێ گەردوونی و مرۆیەکان. سەران محەمەد لەم دەقەدا، کەشێ "بوونی مرۆڤ" لە سەدەی بیست و یەکدا دەخاتە ژێر پرسیارەوە.

- بنیاتی سیمانتیکی (واتایی) و تەوەری فەلسەفی:
تەوەری سەرەکی شیعرەکە لە دەوری "نامۆبوونی مرۆڤ" و "پووچگەرایی" دەسوڕێتەوە.
-دوو جەمسەری ناسنامە و ماددە:
لە ناونیشانی دەقەکەی شاعیردا بۆن نەک تەنیا وەک دیاردەیەکی فیزیکی، بەڵکو وەک "شوێنپێی بوون" یان "شوێنەواری مادیی مرۆڤ" پێناسە دەکرێت. مرۆڤ لەم دەقەدا لە بکەرێکی چالاکەوە گۆڕاوە بۆ "پاشماوەیەکی بێندار" کە بە گەردووندا بڵاودەبێتەوە.
بۆ نموونە: وێناکردنی مرۆڤ وەک کەرەستەیەکی بگیان:
"ئەو کاتانەی وەکو تەختەدار / سەرئاو دەکەوێ"
ئەم دێڕە لوتکەی گوزارشتی فەلسەفەی بوونگەراییە. شاعیر لێرەدا چەمکی "ئیرادەی ئازاد"ی لە مرۆڤ دادەماڵێت. مرۆڤ شوبهێنراوە بۆ "تەختەدار"، واتە تەنکی بگیان و بەدەسەڵات کە توانای ئاڵاستەکردنی خۆی نییە، بەڵکو "شێپڵ" (هەما بۆ هەزێ دەرکییەکان، مەژوو، یان قەدەر)ێ کە دەیهێنێ و دەیبات.

- شیکاریی هەماکان و نیگارێ شیعرییەکان:
دەقەکە دەوڵەمەندە بە نیگاری سروشتی کە بە خزمەتی مانایەکی دژە-مرۆیی بکارهاتوون:
مرۆڤی سەرئاوکەوتوو ——> کەناراو —— > جانەوەر و مەرووڵە (بەدەسەڵاتی)…..(کەتایی)…. (سەرکەوتنی سروشت)
- تەمزی شێپڵ و کەنار: هەمان بۆ تێپەڕبوونی کات و زەمەن کە مرۆڤ بەرەو کەتاییەکی نادیار دەبەن. کەنار لێرەدا نەک وەک شوێنی ڕزگاربوون، بەڵکو وەک مەبەندی فەوتان و کەرتبوونی جەستەی مرۆڤ وێنا کراوە.
- جانەوەر و مەرووڵە: شاعیر لێرەدا هەرەمی دەسەڵاتی سروشت سەروژوور دەکات. لە فەلسەفەی کلاسیکدا مرۆڤ لە لوتکەی زیندەوەراندایە، بەڵام لەم شیعرەدا، مەرووڵەکان لەسەر "لوتکەی چیاکان"ەوەن و "گاڵتەیان بەو حەشاماتە دێ". ئەمە جارێکە لە سوکایەتیکردن بە لوتبەرزیی مرۆڤ.
- پێکهاتەی زمانەوانی و ڕیتمی دەقەکە:
لە ڕووی فۆرم و زمانەوە، دەقەکە چەند تایبەتمەندییەکی

ئەکادیمی هەیە:

- هەستەسازیی کورت: هەستەکان کورت و بەاوەن. ئەم کورتکردنەوەیە هاوتایە لەگەڵ تەکنیکانی دەروونیی مرۆڤی هاوچەرخ. زمانەکە زۆر گرنگی بە ڕازاندنەوەی ڕەوانبێژی نادات لە پێناو نیشاندانی ڕاستی تاکدا.
- یەتمی ناوەکی: ئاگەرچی شیعرەکە ئازادە و کێشی عەرووزی نییە، بەڵام دووبارەبوونەوەی وشەی "بەن" و پیتی "ش" و "م" یەتمێکی خەمۆک و هەمن بە دەقەکە دەبەخشن کە گونجاوە لەگەڵ کێشی مەرگدەستی و تەنهاماندا.

کێواتە دەکرێت بڵێین ئەم دەقە مانیفێستێکی ڕەخنەیی کورتە، بەڵام قووڵ دژ بەو جیهانەی کە مرۆڤی تێدا بووە بە کاڵا و ئیرادەی لە زەوتکراوە. شاعیر لە ڕێگەی نیشاندانی تەکنیکانی جێستەی مرۆڤ لە کەناراوەکان و گاتەجاڕی مەرووڵەکان پێی، هاوسەنگی هێز لە نێوان مرۆڤ و سروشتدا دەگەڕێت و هۆشداری دەدات لە مەرگی مەعنەوی و فیزیکی ڕێگەزی مرۆڤ. دەقەکە بە سەرکەوتووییەتی فەلسەفەی قورسی بوونگەرایی لە قاڵبێکی شیعریی چڕدا بەرجەستە بکات.

- لەم شیعرەدا شاعیر چەند توخمێکی نوێ و جیاواز لە ئەدەبیاتی کوردیدا بەکاردێنێت. داهێنانکان بریتین لە گۆڕینی چەمکی "بەن" بە تەنێکی فیزیکی، بەرامبەر پێچەوانەکردنەوەی پیرۆزیی چیاکان بە بەکارهێنانی مەرووڵە، هەروەها وێناکردنی مەرگ وەک گاتەجارییەکی ڕەش.
- لادانە مەدەرنەکان لە دەقی "بەنی مرۆڤ"دا: –

١- گۆڕینی "بەن" لە نەستالژیایەکی ڕەمانسییەوە بە "پاشماوەیەکی کیمیایی":

لە ئەدەبیاتی کوردیدا، "بەن" هەمیشە وەک هەمایەکی ڕەمانسی، نیشتمانی یان سۆزداری بەکارهاتووە (وەک: بەنی خاک، بەنی دایک، بەنی یار)، بەڵام شاعیر لێرەدا ئەم چەمکە سەروژوور دەکاتەوە:

لێرەدا شاعیر "بەن" لە مانا ڕەحیمەکەی دادەماڵێت و دەیکاتە بەڵگەیەکی مادیی قورس. بەن لێرەدا نیشانەی زێنی جێستەیە؛ تەکنەبوونی گەردیلەکانی مرۆڤ لەگەڵ ژینگەدا لە دوای مەرگ.

لە کاتێکدا لای شاعیرانی تر مرۆڤ "شوێنپێ" یان "مەژوو" جەدەهەیت، بەڵام لای سەران مرۆڤ تەنیا گاز و بەنکی بە بەست جەدەهەیت کە کێشکە داگیر دەکات (لە گشت لایەکەوە بەن دە).

٢- گۆڕینی پێگەی چیا لە "پارێزەر"ەوە بە "تەماشاکار":

چیا لە کەستیەمی شیعری کوردیدا هەمیشە هەمای شەش، پەناگە، پیرەزی و شکە بووە.
بەهام لەم شیعرەدا لوتکەی چیاکان دەبنە سکەیەک نەک بە بەرگری، بەکو بە "سەیرکردن و گاتەکردن". چیا چیتر پاپشتی مرۆڤ نیە، بەکو بووە بە جوگرافیایەکی بەلایەن و دوورەپەرز کە حەشاماتی مرۆڤی لەوە بچووک دەبینرێت.
ئەم دەستکاریەکی هادیکای کەدە کلتوریەکانی کوردیە؛ نەك بەمانای بەکەم تەماشاکردن، بەکو لە پەناو گونجانی پەیامی دەقەدا بە دامەزینی سیفەتی "پیرەزی و نیشتمانپەروەری" لە سروشت و نیشانەدانی هووە بە دەربەستیەکەی.
٣. (مایکڕۆ-کۆزمۆس (هەزی بچووك بۆامبار (مەگالەمانیا (هەزی گەورە:
شاعیرانی مەدەرن کاتەک باسی تەکشکانی مرۆڤ دەکەن، زەرجار هەزی گەورەی وەک (گەردوون، دەسەاتە فاشیستەکان) بەکاردەنن بە نیشاندانی ئەو تەکشکانە.
بەهام سەران محەمەد بچووکترین و بەدەسەاتترین زیندەوەر (مەروولە) هەدەبژێرێت بە ئاوەی لوتبەرزیی مرۆڤ بشکێنێت.
تراژیدیای دەقەکە لەوەدایە کە مرۆڤ بە دەست "شەپەل" و "جانەوەر"ەوە دەمرێت (کە ئەمانە مەرگی باون)، بەهام سوکایەتییە فەلسەفییەکە لە کەتایەکەدایە: مەروولەکان لەی دەنە پەکەنین. شاعیر لەرەدا هاوسەنگی هەز بە جەرەک دەگەێت کە مەروولە لەسەر چیاکانەوە وەک چاودەرەکی باها، سەیری گاەتەجای و مەرگی مرۆڤ دەکات.
٤- تەکنیکی زوومی هەمن
زەربەی شیعرە تراژیدیەکانی کورد غەمناکی، هاوار، یان گریانەکی تەدایە.
بەهام زمانی ئەم شیعرە بە شێوەیەکی سەرنجەاکەش "سارد". شاعیر وەک دەرهێنەرەکی فیلمی دەکیەمێنتاری، کامەراکەی داناوە و تەنیا دیمەنی تەختەدارەکی هزیو، کەناراوەک، جانەوەرەک و مەروولەیەک نیشان دەدات، بەبە ئاوەی بزەیی یان سزەی تەدا هەست پێبکرێت.
ئەم زمانە تەکنۆکراتی و باەایە، گوزارشت لە "پەست-هیومانیزم دەکات؛ جیهانەک کە مرۆڤ چیتر چەقەکەی نیە و مەرگ هیچ گرنگی و کاردانەوەی جیهانی دروست ناکات.
میتەدی بەراوردکاریی جیهانی دەری دەخات کە دەقی "بەنی مرۆڤ"، لە دەرەوەی بازنەی باوی ئەدەبیاتی کوردیدایە،

هاوتەریبە لەگەڵ قوتابخانە فەلسەفی و شیعرییە جیهانییەکانی دوای جەنگی جیهانی دووەم و سەدەی بیست و یەک.
دەتوانین دەڵێین سەرکی و کلیلییەکان لەم خانەدا دیاری بکەین:
١- دەڵێی یەکەم و دووەم: "لە گشت لایەکەوە بۆن دە / بۆنی مرۆڤ"
ئاستی زمانەوانی: شاعیر بە هێستێکی نادیار دەستپێدەکات: "بۆن دە". دیاری ناکات بۆنەکە لە کوێوە دێت. ئەم فەزای گشتاندنە وا دەکات "بۆنی مرۆڤ" ببێتە پێتایەکی گەردوونی کە هەموو شوێنێکی تێنیوە، وەکو کەرەنا.
لادانی مانایی "بۆن" لەرەدا وەک "پاشماوەی گازیی جەستە مامۆستای لەگەڵدا دەکرێت. مرۆڤ لەم دەڵێدا پیرەزی ڕۆحیی لەدەستداوە؛ ئەو چیتر بیر ناکاتەوە، بەڵکو تەنیا ژینگە پیس دەکات.
٢- دەڵێی سێیەم و چوارەم: "ئەو کاتانەی وەکو تەختەدار / سەرئاو دەکەوێ"
ئەمە فەلسەفەی بەتەنبوونەسەروختێک مرۆڤ دەبێتە "تەختەدار". ئەمە گەڕانی جەوهەری مرۆڤە بە کەرەستەیەکی خاو.
سەربەخۆیی فەرم: لە کاتێکدا شاعیرانی وەک ڕامبۆ لە شیعری "کەشتیی مەست"دا، کەشتی و تەختەدار وەک هەمایەک بۆ گەشتی ئازادانەی ڕۆحی مرۆڤ بەکاردێنن، لای سەران تەختەدار هەمایە بۆ "جەستەیەکی بێگیان و مردوو" کە کەنتەڵی لەدەستداوە.
٣- دەڵێی: "مەرووڵەکان… گاڵتەیان بەو حەشاماتە دێ"
تەوزمی ئایرانی: وەک لە بەشی پێشوودا ئاماژەم پێدا، مەرووڵە لەرەدا دەبێتە "بکەری ڕەخنەیی". لوتکەی چیا کە بەرزترین خاڵی جوگرافییە، دەدرێتە مەرووڵە، نزمترین خاڵیش (کەناراو) دەدرێتە مرۆڤ. ئەم شێوە فەرمالیستییە لە دابەشکردنی پێگەی زیندەوەراندا، بنەمای باوی ئەدەبی کوردی تێکدەشکێنێت.

- بەراوردی ئاستی شیعرەکە لەگەڵ شیعری جیهانیدا:
بە دیاریکردنی بەهای ئەدەبیی ئەم دەقە لە ئاستی شیعری جیهانییدا، دەکرێت بەراوردی بکەین بە دوو تەوزمی جیهانیی هاوچەرخ:
- بەراورد لەگەڵ فەلسەفەی "مەرگی مرۆڤ"ی میشێل فوکۆ:
فەیلەسوفی فەڕەنسی میشێل فوکۆ لە کۆتایی کتێبی "وشەکان و

شتەکان"دا دەڵێت: "مرۆڤ وەک وێنەیەکی کێشراوی سەر خەڵی کەنار دەریا وایە، کە شەپۆلێك دێت و دەیسڕێتەوە".
ئاستی لێك نزیکی: شیعری "بەنی مرۆڤ" وەرگێڕانێکی شیعریی ئەم چەمکە فەلسەفییە جیهانییەیە. کاتێک شاعیر دەڵێت "شەپۆل دێیبا و لە کەنارەکا..."، ئەک ئاماژەیە بۆ مەرگە فیزیکی و فەلسەفییەی مرۆڤ کە فۆکەی باسی دەکات. شیعرەکە لەم ڕووەوە لە دۆقێکی لەکاری دەردەچێت و دەبێتە دۆقێکی پێست-مەدەرنی جیهانی.

- بەراورد لەگەڵ شیعری "گەتفرەد بەن – ی ئەمانی:
گەتفرەد بەن (شاعیر و پزیشکی ئەمانی) بەوە ناسراوە کە لە کەمەڵە شیعری "گەڕستان" (Morgue)دا، مرۆڤی وەک گۆشت و ماددەیەکی کیمیایی شیکاریکردووە، بەبێ بەکارهێنانی سۆز.
ئاستی هاوشێوەیی: زمانی ساردی ئەم شیعرە لە وێناکردنی "بەنی مرۆڤ" و "تەختەدار"، زۆر نزیکە لە ساردبوونی پزیشکیی گەتفرەد بەن. شیعرەکە نایەوێت سەرنجی خوێنەر بۆ "ئازار" ڕابکێشێت، بەڵکو دەیەوێت سەرنجی بۆ "ڕاستییە بایەلۆژییەکە" ڕابکێشێت.
کەواتە ئەم شیعرە لە تەرازووی ئەدەبیاتی جیهانیدا لە ڕووی فەرمەوە: کورت و چڕ، هاوشێوەی شیعری (ئیماجیزم/وێنایی ئەمریکی) و کورتە شیعری مەدەرنی ئەوروپییە کە پشت بە یەک وێنەی گرنگ دەبەستێت.

- هەرچی لە ڕووی ناوەڕۆکەوەیە: دۆقەکە لە ڕێزبەندی پێشەوەی ئەو ئەدەبیاتە جیهانییەیە کە پێی دەوترێت "ئەدەبیاتی پێست-هیومانیزم". گەورەیی شیعرەکە لەوەدایە کە توانیوێتی "کەدەکلتوریەکانی کورد" (چیا وەک هاوەڵ، بەن وەک نستالژیا) بە تەواوی تێکبشکێنێت و زمانێک بەکاربهێنێت کە خوێنەرێکی لەندەنی، پاریسی یان تێکیایی بە هەمان شێوەی خوێنەرێکی کوردی لەی تێبگات و پێی تووڕە یان سەرسام بێت.

- لادانە نۆکان لای شاعیر: لە شیعری کلاسیک و تەنانەت نوێی کوردیدا، مەرگی مرۆڤ هەمیشە بە شکۆوە وێنا دەکرێت (کفن، گەڕستان، گریان یان پرسە). لادانی شاعیر لەردا لەوەدایە کە مەرگی مرۆڤ دەباتەوە سەر بنەمایەکی تەواو "بایەلۆژی و سروشتیی"؛ جەستەی مرۆڤ پیرەز نابینرێت، بەڵکو تەنیا خەراکێکی ئامادەکراوە بۆ کرم وجانەوەرەکان، هەروەها شاعیر وشەی "مرۆڤکان" یان "تاکەکان" بەکارناهێنێت، بەڵکو وشەی "حەشامات" بەکاردەهێنێت. حەشامات واتە کەمەڵەکی زۆر و شەواو لە خەڵک کە هیچ تایبەتمەندی و بەهایەکی تاکەکەسییان پێ

نەدراوە. ئەم وشەیە نزیك لە كەتوار، پیرەزیی لە مرۆڤی هاوچەرخ دادەماڵێت و وەك تەنك بۆكاری دەهێنێت .

- لە خوارەوە (كەناراوەكە) پارادۆكسێكی وێنەیی بەهێز، وێنەی مرۆڤ "تەختەدار ئاسا"، بەدەستەوە، گۆنیو و كەرتبوو بە دەست شەپۆل و جانەوەرانەوە.
- لە سەرەوە (لوتكەی چیا): وێنەی مرووڵەكان، ڕەكخراو، بەهێز، چاودێر و پێكەنین بە لوتبەرزیی مرۆڤ.

ئەم دوو وێنە دژبەیەكە، بە تەواوی هاوسەنگییەوە باوەكانی ناو شیعری كوردی سەراوژوور دەكەنەوە و دەقەكە دەگەیەنێتە ئاستی فەلسەفەی هاوچەرخی جیهانی.

- دیارنەمانی بكەر: شاعیر ناڵێت "مرۆڤەكان بەنیان دەت" یان "من بەن دەكەم". لادانی گەورە لێرەدا ئەوەیە كە "بەنەكە" خەی بووە بە بكەرێكی سەربەخۆ. كاتێك شتێكی نا-مادی(بەن) جێگەی واقیع دەگرێتەوە. لە شیعری كوردیدا هەمیشە بینین یان بیستن ڕەگەزی سەرەكی بوون، بەڵام سەران كایەی "بەنكردن" دەكاتە چەقی هاوچەرخبوون.

-هەروەها لە كەپلەی: "ئەو كاتانەی وەكو تەختەدار" ئاماژەی سەیناوەی جێندەر و تەمەن هەیە، لەم شیعرەدا نە "ژن" هەیە، نە "پیاو"، نە "منداڵ" و نە "پیر". لادانی شاعیر لێرەدا لەوەدایە كە مرۆڤایەتی ڕووت دەكاتەوە لە هەموو ناسنامەیەكی كلتوری و جێندەری. مرۆڤ بووە بە گشتێكی یەككرتوو، كە تەنیا لە یەك شتدا یەكدەگرنەوە، ئەویش فەوتانە.

- لە كەپلەی: "شەپۆل دەیبا" كورتكردنەوەی كات تێبینی دەكەین، بەجۆرێك پیتی "و" لە كەتایی دەڕەكەدا پچڕانكی زەمەنی دروست دەكات. لە نەوان "بردنی شەپۆلەكە" و گەیشتن بە "كەنارەكە"، شاعیر ڕووداوە ناوكییەكان دەستنێتەوە. ئەمە پێت دەڵێت مەڕووی ژیانی مرۆڤ گرنگ نییە؛ گرنگ تەنیا خاڵی سەرەتا و خاڵی كۆتاییە.

هەروەها كەپلەی"مرووڵەكان لە دوورەوە"ئاماژە بەوە دەكات مرووڵە كە بەوە ناسراوەو چاوی زەر لاوازە و تەنیا شتە نزیكەكان دەبینێت، بەڵام لێرەدا زەر دوور دەبینیت. داهێنانی وێنەیی شاعیر لێرەدا لەوەدایە كە تایبەتمەندییە بایەلۆژییەكەی مرووڵە پێچەوانە دەكاتەوە؛ مرووڵە لێرەدا "لە دوورەوە" و لەسەر لوتكەی چیاكانەوە دەبینێت. ئەمە دەقەكە دەباتە كایەی سوریالیزم یان واقیعی سیحراوی، كە تێیدا یاساكانی زانست و كلتور تێكدەشكێن.

- هەكاری جیاوازیی ئەم شیعرە لەگەڵ شاعیرانی تردا:

بۆ ئەوەی بزانین شاعیر لەم شیعرەدا چی نوێی کردووە کە شاعیرانی تر نەیانکردووە، دەبێت سەیری ئەم سێ خاڵە بکەین:

- دژە-گەردانەوە: شاعیرانی کورد تەنانەت لە کورتە شیعریشدا حەزیان بە گەردانەوەی چیرۆک هەیە (چیرۆکی شەهیدێک، ئاشقێک، یان نیشتمان). ئەم شیعرە بە تەواوی دژە-چیرۆکە؛ هیچ هووداوێکی تێدا نییە، تەنیا دەخێکان نیشان دەدات.
- پۆست-ئەنتڕۆپۆسێنتریزم (Post-Anthropocentrism): لە تەواوی مەڕووی ئەدەبی کوردیدا، مرۆڤ "سەنتەری گەردوون"ە؛ ئەگەر بگەڕێیدا دەگەڕی، ئەگەر هاوار بکات چیا دەیەتەوە. ئەم شیعرە دۆقێکی دەگمەنە کە تێیدا مرۆڤ سەنتەر نییە، بەڵکو تەنیا پاشماوەیەکی فڕێدراوە و جیهان بەبێ ئەویش بەردەوامە.
- ئابووریی زمان: بەکارهێنانی کەمترین وشە بۆ گەیاندنی قووڵترین چەمکی فەلسەفی. هیچ وشەیەکی زێدە، پاشگر، یان وەسفێکی زیادە لە دۆقەکەدا نییە. ئەم مەدلە لە هووتکردنەوەی زمان لە غەزەل و سەز، بازدانێکی گەورەیە لە ئەدەبیاتی هاوچەرخدا.
- بەراوردی ئاستی فەلسەفیی شیعرەکە لەگەڵ ئەدەبیاتی جیهانیدا:

ئەم شیعرە لە هووی ئاستی هاوچەرخیەوە دەکرێت بخرێتە پاڵ گەورەترین دۆقە فەلسەفی و شیعرییەکانی جیهان بەهەی ئەم خاڵانەوە:

- هەندی بەراوردکاری: شیعری "بۆنی مرۆڤ" هاوشێوەی ئەدەبیاتی جیهانی (فرانس کافکا و ساموێل بکێت)

تیایدا شوناسی زیندەوەران (مەرووڵ) باڵادەستە و پێگەی مرۆ بچووک دەکاتەوە. لای کافکا لە هەمانی "مەسخ"دا، مرۆڤ دەبێتە جانەوەر بێ نیشاندانی پووچێتی. سەران مەرووڵەکە ناکاتە مرۆڤ، بەڵکو مەرووڵەکە لە مرۆڤ بەرزتر دەکاتەوە.

- چەمکی چاوەڕوانی: مرۆڤ هیچ چاوەڕوانییەکی نییە و تەنیا شێپەل دەیبات. لای بکێت لە شانۆیی "لە چاوەڕوانی گودۆدا"، مرۆڤەکان هەشتا چاوەڕوانن؛ بەڵام لای سەران قەناغی چاوەڕوانی کۆتایی هاتووە و مرۆڤەکە کۆتایی هاتووە.

لێرەدا شاعیر نێک تەنیا وێنەی نوێی داهێناوە، بەڵکو ئێرکی زمانی شیعریی گۆڕیوە؛ لە زمانێکەوە کە لاواندنەوە و شانازی دەگەڵ بە زمانێک کە وێک چەقە واقیعەکە دەشوێنێت و مرۆڤ لەو خوونە خەبەردەکاتەوە کە ئایا ئەو گرنگترین بوونەوەری گەردوونەو خاوەنی بەهای هاستقینەی خەیەتی؟

- وێنەی شیعرییەکانی تر:

١- وێنەی "ژووری نووستنی کەشکی پێ دەشێردران"

شاعیر کتوپڕ واقیعەکە دەگۆڕێت بۆ تەکنیکێک لە مۆژوو و دەستکەوتات. لێرەدا باسی "کەشک" دەکات. لە ڕوانگەی بەخنەی سیاسییەوە، ئەم دەقە ئاماژەیە بۆ چۆسانەوە؛ جەستەی ئافرەت بەدەستهێنانی کە لە کێنارەوکان تێکدەشکێن، لە ڕاستیدا پێشتر لە "ژووری نووستنی کەشکەکاندا" وەک کاڵایان کێلە سوکایەتییان پێکراوە و بە جەستەی ئافرەن کەشکەکان پاك کراونەتەوە.

جیاوازییەکە لەگەڵ شاعیرانی ترئاویەی شاعیرانی تر کاتێک باسی ستەمکاری دەکەن، باسی زیندان یان ئێشکەنجە دەکەن، بەڵام سێران "ژووری نووستنی کەشک" دەکاتە شوێنی سێنەوەی بەهای مرۆڤ. ئەم هەمایەکە بۆ "ئیرەتیکای دەستهات" کە تێیدا دەستهاتداران لە شوێنی حەوانەوەی خێیاندا بۆ چارنووسی حەشامات پێدەکەنن.

٢- وێنەی "هەر دەکەزی ئاگرە"

وێنەیەکی توندوتیژ و کاریگەرە. شاعیر سروشت بە جوانی نیشان نادات، بەڵکو دەکەکان بریندارکەرن و کەم و خوێن بەربوون دروست دەکەن. ئەم وێنەیەکی تەواو ناچەکنە لە ئادەبیاتی کوردیدا. سروشت لێرەدا تووشی شڕپەنجە یان داڕزین بووە بەهەی کەشکانی مرۆڤەوە.

لێرەدا جیاوازییەکە لەگەڵ شاعیرانی تر ئاویە؛ لە کاتێکدا شاعیرانی مەدێرن باسی گوڵ و باخچە دەکەن، ئەم دەقە دەچێتە ناو وردەکاریی وێنای نەشتەرگەریی ئاساوە، بەوەی درەختەکان دەکەزی دەگرن چونکە خاکەکە ژەهراوی بووە بە نادادیی.

٣- وێنەی "کەس ناتوانێ لەسایەیان ستار بگرێ"

"سایە" لە کلتووری کوردیدا هەمیشە شوێنی حەوانەوە و پاراستنە (سایەی نیشتمان، سایەی باوک). شاعیر لێرەدا چەمکی سەبەر و سایە دەکاتە شوێنی "سەرگەردانی و بەمتمانەیی". سایەی کەشکەکان یان سایەی ئاو درەختانەی دەکەزی دەگرن و چیتر مرۆڤ ناپارێزن، بەڵکو دەبنە مەتەکەیەک کە "ستارگرتن" لەسایەیاندا مەحاڵە.

لێرەدا جیاوازی لەگەڵ شیعری تردا ئاویە: ئەم گوزارشتە لە "پێچەوانەکردنەوەی شوێن"، لای شاعیرانی تر مرۆڤ لە کاتایدا لە شوێنێک ستار دەگرێت (تەنانەت ئاگر گەیش بێت)، بەڵام لای شاعیر هیچ پاشت و پەناگەیەک لەم گەردوونەدا نەماوە بێتە جێگەی دڵنیایی.

- هاوتەریب لەگەڵ کارەکانی (چارلز بۆدلێر): لە کۆمەڵە شیعری "گوڵەکانی خراپە"دا بۆدلێر باسی چۆنیەتی گۆنیبوونی جوانی و شارستانیتی دەکات. وێنەی "دەکەزیینەکە"، لای سەرانیش هاوتایە لەگەڵ گوڵە ژەهراویەکان کە تێیدا سروشت بووە بە گۆستانکی گۆڕ.

هاوتەریب لەگەڵ دیدی پووچێتی لای(فرێید و لاکان): وێنەی شوشتنی کشکەکان ئاماژەیە بۆ ئەو "شوێنەوارە دەروونییانە کە دەسەڵات لەسەر جەستەی مرۆڤ جێی دەهێڵێت. لێرەدا شیعرەکە دەبێتە ڕەخنەیەکی سیاسیی پەست-مۆدێرن کە تێیدا پەکهاتەی کشکەکان لەسەر سوکایەتیکردن بە مرۆڤ ڕاوەستاون.

ئەم بەشە نیشانی دەدات کە تراژیدیای مرۆڤ لای شاعیر تەنیا مەرگێکی کتوپڕ نییە لە دەریادا، بەڵکو دەرئەنجامی مەژوویەکی درێژی ستەمکاریی کشکەکان و گۆنیبوونی ژینگەکەیە، کە وایکردووە لە هیچ شوێنکدا ستار نەگیرێت و ئارامیی نەمێنێت.

لەکاتێکدا لای شاعیرانی تر، مەرووڵە هەمایەک بووە بە "کارکردنی بەردەوام" یان "بەدەستهاتی و ژێر پێ" (وەک لای گەران و بکەس)هەیە. بەڵام سەران یەکەم شاعیرە مەرووڵە دەکاتە "فیلەسوفی چاودێر" کە لە سەرەوە سێیری مرۆڤ دەکات. ئەم جۆرەکە لە مۆدێرنیزم کە تیایدا مرۆڤ پێگەی سەنتەریی خۆی لە دەست دەدات و زیندەوەرکی بچووک دەبێتە داوەر بەسەریەوە.

بەمجۆرەو ئاگەر سێیری پەکهاتەی دەڵەکانی کۆتایی بکەین، دەبینین هەستکان زۆر کورت دەبنەوە و کتوپڕ شیعرەکە کۆتایی دێت، بەبێ ئەوەی هیچ دەڵەکی زیادە یان ئەنجامگیرییەک بدا بەدەستەوەو لەهەموو جێیەك (لەبری ژیان تەنیا بیستنی سەدای مەرگە).

ئەم پچڕانە کتوپڕە هاوشێوەی تەکنیکی نوێیە لە شیعری جیهانیدا، کە تێیدا خوێنەر لە ناو دەخی شک و بێدەنگیدا جێدەهێڵرێت.

- گۆڕینی چەمکی "شکۆ" بۆ "حەشامات":

لە کۆتایدا شاعیر وشەی "حەشامات" بەکاردەهێنێت لەجیاتی وشەگەلێکی وەك "گەل"، "نیشتمان"، یان "کۆمەڵگە" کە هەمایە بۆ تەکنبوون و بەسەربەریی سەسیەلۆژی و کۆمبوونەوەی بەهای مرۆڤکان.

ئەمەش دژایەتیکردنی ئەو ڕوانگە ئەمانسیییە کە مرۆڤ بە پیرۆز نیشان دەدات. شاعیر لە کۆتایی دەقەکەیدا پێمان دەڵێت

کە کەشی مرۆڤی هاوچەرخ ئاوێنەی ناسنامەی خودی خۆی لەدەستداوە و بووە بە ژمارەیەکی بەبایەخ لە ناو حەشاماتێکدا کە تەنیا شایانی ئاوێنە لە دوورەوە سەیری بکرێت و گاڵتەی پێبکرێت.
ئەم جۆرە کەتایی هەنانە سارد و ئایرۆنییە زۆر نزیکە لە کەتایی شیعرکانی شاعیری پێشەندی ڤیسلاڤا شیمبۆرسکا، شیمبۆرسکا لە زۆربەی شیعرکانیدا وەک شیعری "ستایشکردنی دەستایەتی مرۆڤ لەگەڵ ئاژەڵاندا" باس لەوە دەکات کە سروشت و زیندەوەرکان چەن بە بەدەنگی و بە ساردی تەماشای مرۆڤووی خۆناوی و پڕ لە لوتبەرزیی مرۆڤ دەکەن. سەران بەم کەتاییە، دەقەکەی دەگەیەنێتە هەمان ئاستی ڕەخنەی قووڵی فەلسەفی لە ڕەگەزی مرۆڤ. ئەمانەش چەند ئاماژەیەکی ڕاگوزەری تەرن سەبارەت وەنەی شیعرییەکانی دەقەکە:
١- وەنەی "سەرئاو کەوتن" وەک جۆگەڵەکەی فیزیکی: ئۆگەر سەرنج بدەینە وشەی "سەرئاو"، شاعیر لادانێکی قووڵی لە چەمکی جوگرافیادا کردووە: لە ئەدەبیاتی کلاسیکی کوردیدا، جۆگای مرۆڤ هەمیشە "خاک" یان "قوڵ" (وەک هەمایەک بە خاکی نیشتمان یان دروستبوونی مرۆڤ لە خۆ). شاعیر لێرەدا مرۆڤ لە خاک دادەماڵێت و دەیخاتە ناو "ئاو"ەوە. ئاو لێرەدا هەمای پاکبوونەوە نییە، بەڵکو هەمای سەرگەردانی و نەبوونی بنەمایە. مرۆڤ کە سەر ئاو دەکەوێت، هیچ پاشتێکی نییە و کەشی فیزیکی خۆی لەدەست دەدات. شاعیرانی تر کاتێک باسی ئاوارەیی دەکەن، باسی بیابان یان ڕۆگای شاخ دەکەن، بەڵام سەران مرۆڤ دەکاتە تەنکی سەرئاوکەوتووی بە جۆگە. ئەمە دەربەی چەمکی "شۆکی مۆدێرنە"یە لە شیعردا، کاتێک مرۆڤ لە خاک و ڕۆگ و ناسنامەی خۆی دادەبڕێت.
٢- وەنەی "کەنار" وەک بنبەستی مرۆڤویی:
لەم شیعرەدا وشەی "کەنار" ڕەهەندێکی فەلسەفی گرنگی هەیە: بەوەی کەناراو لە هەشیاریی مرۆڤدا هەمیشە شوێنی ڕزگاربوونە (گەیشتنی کەشتیی نووح بە کەنار، یان گەیشتنی کۆچبەران بە وشکانی). شاعیر ئەم کەدە کلتوریەی دەشوێنێت. کەنار لای ئاو شوێنی ڕزگاربوون نییە، بەڵکو "بنبەست و داپەسینی جەستەیە"، شوێنێکە کە تێیدا ووداوە ناخۆشکان دەست پێدەکەن.
ئەم گۆڕینی فەزای ڕزگاریبە بە فەزای فەوتان . لە کاتێکدا لای شاعیرانی تر کەنار هیوایە، بەڵام لای سەران کەنار دوا وەستگەی تێکشکانی کەرامەتی مرۆڤە، پێش ئاوەی سروشت تەواو زاڵ بێت بەسەریدا.

٣- تەکنیکی "بەدەنگیی گەردوون":
ئاگەر تەواوی شیعرەکە بخوێنیتەوە، تەبیەنی دەکەین هیچ دەنگێک لەم شیعرەدا نییە. شیعرەکە تەواو بەدەنگە. نە هاواری مرۆڤ خنکاوەکەی تەدایە، نە دەنگی شەپۆلەکان و نە دەنگی سروشت. تەنانەت پەکەنین یان گاتەجاری کتوپڕیش بە بەدەنگی ناوەدات.
ئەمە لە کاتێکایە شیعری مەدەرنی کوردی زەرجار پڕە لە دەنگ، هاوار، ئۆف و نالین. داهێنانی ئەم دۆقە لەوەدایە کە "فەزایەکی بەدەنگ" دروست دەکات. ئەم بەدەنگییە نیشانەی بە دەربەستی جیهانە، کاتێک مرۆڤ دەمرێت و تێکدەشکێت، بەدەنگی کۆتایی پێ دەهێنێت، ئەمەش لوتکەی نامۆبوونی مرۆڤ پیشان دەدات.

- سەینەوەی جەناوی من:

لە شیعری هاوچەرخی کوردیدا، جەناوی "من" (بکەری شاعیر) چەق و بزوێنەری سەرەکی دۆقە؛ "من" دەبینم، "من" دەناڵێنم، و "من" هەڵوەست وەردەگرم. لادانی گەورە لەردا، دامالینی تەواوی دۆقەکەیە لەم جەناوە، بەجۆرێك:
کاتێك جەناوی "من" دەسەدرێتەوە، خودی شاعیر لە ناو دۆقەکەدا نامێنێت. ئەو چیتر شایەدحاڵەکی ئامادە یان نووسەرەکی خەمبار نییە، بەڵکو دەبێتە داهێنەری وێنە شیعرییەکان. ئەمە وادەکات خوێنەر هەست نەکات کە کەسێک هەیە دیاوەت "وانەی ئەخلاقی" یان "سەزداری" دابەدات، بەڵکو خوێنەر خۆی دەبێتە کارای ناو دۆق.
لەو شیعرانەی کە جەناوی "من" تێیدا زاڵە، شاعیر کەنتڕۆڵی مانا دەکات و بە خوێنەر دەڵێت چۆن بیربکاتەوە. بەڵام لەم دۆقەدا، بەهەی غیابی "من"ەوە، دەسەڵاتی لەکەدانەوە بە تەواوی دەدرێتە دەست خوێنەر. خوێنەر خۆی لە بەردەم فەزایەکی چەندا دەبینێتەوە و ناچار دەبێت خۆی پێوەندی نێوان توخمەکان (ئاو، کەنار، باخادەستی سروشت) بدۆزێتەوە. بە نموونە ئاگەر شاعیر بیگوتایە "من بەنی مرۆڤ دەکەم" یان "من تەختەدارەکە دەبینم"، تراژیدیاکە دەبووە ئەزموونکی تاکەکەسی و لەکاڵی شاعیر خۆی. بەڵام لابردنی جەناوەکە و بکارهێنانی هستەی نادیار "لە گشت لایەکەوە بەن دە"، وادەکات بابەتەکە لە کەشێکی شەخسییەوە ببێتە کەشێکی بوونگرایی گەردوونی کە پێوەندی بە تەواوی ئاگەزی مرۆڤەوە هەیە لە هەر شوێنکی ئەم جیهانەدا بن.

وەك زانراوە؛ جەناوی "من" هەمیشە هاوگری سەز، بیرەوەری و نەستالژیایە. سەیناوەی ئەم جەناوە لای سەران هاوتەریبە لەگەڵ قوتابخانەی پەست-مەدەرنیزم، کە تەیدا مرۆڤ چیتر چەق و سەنتەری گەردوون نییە. زمانەکە دەبێتە زمانێکی ناڕاستەوخۆ کە تەیدا سروشت و کەرستەکان خۆیان قسە دەکەن، نەک مرۆڤ.
تەکنیکێکی تری شاعیر ئاوێزە پەکهاتەی "زەمەن" و "شوێن" لە هەشیاریی مرۆڤدا تەکدەدات، نەک لە ڕووگەی وەسفەوە، بەڵکو لە ڕووگەی هەڵکاریی فیزیکیی دەقەکەوە.
لە شیعری کلاسیک و مەدەرندا، زەمەن هەڵکی تەریبە کە بەرەو پێشەوە دەچێت (ڕابردوو، ئێستا، داهاتوو). بەڵام لەم دەقەدا، شاعیر جۆرێک لە کات بەکاردێنێت کە پێی دەوترێت "کاتی بەستوو" یان وەرانبوو.
بە نموونە دەقەکە بە دەستپێکی "لە گشت لایەکەوە" کاتەکە ون دەبێت. هیچ ئاماژەیەکی کاتی تێدا نییە (نە دوێنێ، نە ئەمڕۆ، نە سبەی). کات کورتکراوەتەوە بە تەنیا یەک چرکەساتی هەمیشەیی کە تێیدا ژین لە دەرەوەی مێژووەدا ڕووەدات.
ئەم هاوتەریبە لەگەڵ چەمکی "کاتی مەرگ" لای فەیلەسوفی فەڕەنسی مەریس بلانشۆ. ئەو پێی وایە مەرگ کات ناهێڵێت؛ مرۆڤ کاتێک دەمرێت، دەکەوێتە دەرەوەی زەمەنی مێژوویی‌یەوە. شاعیر لەرەدا کاتی مێژوویی کوردی (کە هەمیشە کاتی خەبات یان چاوەڕوانییە) دەگەڵێت بە کاتێکی فەلسەفیی چەقبەستوو کە هیچ جووڵەیەکی تێدا نییە.
وشەای ئاوەی شوێن لەرەدا "کەنار" کە پێشتر باسمان کرد، دەبێتە هەڵکێکی نەرێنی. تەنکەکان (جەستەی مرۆڤ) لەم جوگرافیایەدا بە شوێنێکی ئاسایی لەسەر ئاو دەکەون و ڕادەکشێن، لە کاتێکدا زیندەوەرکانی تر بە شێوەیەکی ستوونی لەسەر بەرزایەکاندا وەستاون. لەم تەکچوونی ئاستەی شوێنە لە دەقەکەدا جێگای مرۆڤ شوێنکی جوگرافیی دیاریکراو نییە، بەڵکو فەزایەکی شلەق و داماوە کە تێیدا سنووری نێوان وشکانی و دەریا، بەرز و نزم بە تەواوی تێکەڵ دەبێت.
بەمجۆرەو لەم دەقەدا "ئێنتەڕپێی زمانی" ڕووەدات کە زمان خۆی لەک هەڵوەشێت بە ئاوەی هاوتای واقیعە داڕزاوەکە بێت.
شیعرەکە لە ڕووی پێکهاتەی ڕستەسازییەوە بەرەو داڕزان دەچێت. دەڵێی یەکەم کەمک درێژە، بەڵام هەرچی بەرەو کۆتایی دەچێت ڕستەکان کورتتر، پچڕاوتر و توندتر.
ئاوها شاعیر ڕێگا نادات زمانەکەی ڕێکخراو و پاراو بێت. ئەو

ستەکان دەپچڕێنێت چونکە جەستەی مرۆڤکەش پچڕاوە. ئەم هاوتاییە لە نێوان داڕزانی جەستە و داڕزانی ستەسازیی شیعرکەدا، بەرزترین ئاستی تەکنیکی مەدەرنیە کە تێیدا فەرمی شیعرکە خەی دەبێتە دەنگدانەوەی ناوەکی فەلسەفیەکەی.

لێرەدا شیعر چیتر وەک پەیامێکی ئەخلاقی سەیر ناکرێت، بەکو وەک نەخشەیەکی فیزیکی و فەزایی سەیر دەکرێت کە تێیدا مرۆڤی هاوچەرخ شوێن و کاتی خەی تێدا ونکردووە.

- بەکارهێنانی "ئامرازی کاتیی نادیار" لە دێی: "ئێو کاتانەی وەکو تەختەدار..."

لەم دێڕەدا، بەکارهێنانی دەستەواژەی "ئێو کاتانەی" جگەی سەرنجی قووڵ، بەجۆرێك شاعیر بەکارهێنانی کاتی دیاریکراو (کاتی خنکان، کاتی مردن یان کاتی ئێستا) دەتەدکاتەوە. "ئێو کاتانەی" ئامرازێکی کاتیی نادیار و دووبارەبووەوەیە. شاعیر بەم دەستەواژەیە پەمان دەێت کە تەکشکان و گەانی مرۆڤ بە تەنکی بگیان، هووداوێکی مێژوویی یەکجارەکی نییە، کە لە کاتێکی دیاریکراودا هووبدات و تەواو بێت. بەکو ئەمە دەخکەی بەردەوام و گەردوونییە کە هەمیشە و لە هەموو چرکەساتەکدا هووددەداتەوە. ئەم تەکنیکە؛ کاتەکە لە سنووری دەقێکی لەکاڵی کوردی دەردەکات و دەیکاتە زمانێکی گەردوونی هاوشێوەی شیعری هاوچەرخی ئەوروپی، کە تێیدا کارساتەکان بە شێوەیەکی بەدەنگ و بەردەوام و بە ناو بەەوە دەچن.

هەروەها شاعیر وەنەی "لە گشت لایەکەوە" وەک سەینەوەی چەق بەکاردەهێنێت، کە تەواوی پێکهاتەی شیعری کلاسیک تێکدەکەنێت، زەربەی دەقە شیعرییەکان چەقێکی دیاریکراویان هەیە (من لێرەم، نیشتمان لەوێیە، یار لەم شوێنەیە). بەام دەێی یەکەمی ئەم شیعرە "لە گشت لایەکەوە"، هەموو جەرە چەقگرایەیەک دەتەدکاتەوە.

لە وانگەی دەخنەی پەست-مەدەرنەوە، ئەمە پەی دەوترێت "سەینەوەی سەنتەر". کاتێک دیاردەیەک وەك(بەنی داڕزانی مرۆڤ) لە گشت لایەکەوە بێت، واتە هیچ شوێنکی ئارام یان دەرچەیەك نییە کە مرۆڤ بتوانێت لەی ڕابکات. ئەم دەستپێکە وا دەکات تەواوی دەقەکە لە ووی فەرمەوە وەک بازنەیەکی داخراو کاربکات کە خوێنەر لە هەر لایەکەوە سەیری بکات، خەی لە ناوەاستی کارساتەکەدا دەبینێتەوە. شاعیر لێرەدا سەرکەوتووبووە لەوەی کە بە کەمترین ئامرازی دەزمانی، قووترین دەڕاوکەی بوونی هاوچەرخ بگەیەنێت.

ئەم هەوانگە هەنزمانی و پێکهاتەیی نیشانی دەدات کە چۆن شاعیر بە هەشیارییەوە "هەنزمانی کوردی" بەکارهێناوە بۆ خزمەتکردنی فەلسەفەی دەقەکە.
هەروەها لەم دەقەدا میتافۆری "سروشت وەک چاودێرێکی سارد" تێبینی دەکرێت، لای شاعیرانی کلاسیک، سروشت یان هاوسۆزە لەگەڵ مرۆڤدا یان دوژمنێتی، بەڵام لای سەران، سروشت تەنیا "تەماشاکارە".
لەردا مەرگی مرۆڤ هیچ گۆڕانکارییەک لە سیستمی گەردووندا دروست ناکات؛ نە باران دەبارێت، نە هەوبارەکە دەوەستێت. ئەم بۆچوونەی سروشت میتافۆرە بە جیهانی پۆست-مۆدێرن، کاتێک مرۆڤ درک بەوە دەکات کە تەنیا کەرستەیەکی بچووکە لە ناو سیستمێکی گەورەی بەدەنگدا کە گوێ بە هاوارەکانی نادات.

- ئەنجام :

١- دامەزراندنی سیفەتی "پیرۆزی، نیشتمانپەروەری و پەناگەبوون" لە توخمە سروشتییەکان (وەک چیا و کەناراو). شاعیر جۆگەیەکی تونڵی فەلسەفی لە بەهای جۆگاکاندا دەکات و سروشت لە هاوسۆزێکی مرۆیەوە دەگۆڕێت بە تەماشاچییەکی سارد و بە دەربەست لە هەمبەر کارەساتی مرۆڤدا.
٢- سەنەوەی سنتراڵبوونی مرۆڤ: دەقەکە وەک مانیفێستۆیەکی ئادیکاڵی پۆست-مۆدێرن دەخوێندرێتەوە. لە ڕێگەی سەنەوەی تەواوی جەنگاوەری "من"ی شاعیر و بەکارهێنانی زمانێکی ناڕاستەوخۆ، پێگەی بانگەی چاودێریکردن و دادوەری دەدرێتە زیندەوەرە بچووکەکانی دەرەوەی مرۆڤایەتی.
٣- شاعیر بە سەرکەوتوویی تەکنیکی پوختکردنی زمان و پچڕانی هەنزمانی (وەک سەنەوەی کردارەکان و بەکارهێنانی خاڵبەندیی وەک سێ خاڵ) بەکاردێنێت. ئەم داماڵینە هەنزمانییە تەنیا شێوازێکی دەرەکی نییە، بەڵکو هاوتایە لەگەڵ ناوەڕۆکە فەلسەفییەکە کە بریتییە لە داڕزانی جەستەی مرۆڤ و تێکشکانی بوونی لە ناو کایە مۆدێرنەکاندا.
٤- هاوتەریبی لەگەڵ ئەدەبیاتی جیهانیدا: ئەم شیعرە لە سنووری دەقێکی لەکانی و کێچبەریی سادەوە دەردەچێت و خۆی دەگەیەنێتە ئاستی تیۆریە فەلسەفییەکانی "پووچگەرایی" و "نیهیلیزمی" هاوشێوەی کار جیهانییەکانی ئەلیێت، گۆتفرێد بەن و شیمبۆرسکا، کە تێیدا مەرگی مرۆڤ هیچ شۆڕشێک لە ناو سیستمی گەورەی سروشتدا دروست ناکات.
بەکورتی، "بەنی مرۆڤ" دەقێکی کورت، بەڵام خاوەن کێشکی قورسی فەلسەفییە، کە تێیدا زمان وەک چەقێکی سەر

بەکارهاتووە بۆ دامەزراندنی واقیع و نیشاندانی سەرگەردانیی مرۆڤی هاوچەرخ لە جیهانێکدا کە کات و شوێنی تێدا ترازاوە.

کارزان ئەحمەد

……

سەرچاوە: پەگەی ئیلیکترۆنی (دەنگەکان) بەرواری ۹/ ۷/۲۰۲۰